

Sprawozdanie z oceny własnej – doświadczenia jednostek w uznawaniu efektów uczenia się osiągniętych poza edukacją formalną (2014)

1. Opis

1a. Wpływ niżu demograficznego na funkcjonowanie jednostki

Według danych MNiSzW, w roku akademickim 2012/2013 w polskich uczelniach studiowało 1 675 815 studentów, zgodnie zaś z prognozami MNiSzW w następstwie niżu demograficznego liczba studiujących w r. 2024/2025 spadnie do 1 254 000 (czyli o 25%), a w r. 2035/2036 wynosić będzie ok. 1 486 000 (czyli o ok. 9% mniej niż w r. 2012/2013).

Czy w trwającej kadencji władze jednostki podjęły analizę wpływu niżu demograficznego na jej obecne i przyszłe funkcjonowanie (np. przy okazji opracowywania strategii jednostki)?

Problemy 'demograficzne' – w ich szerokim rozumieniu – dla wydziałów polskich uczelni wyższych prowadzących edukację w zakresie nauk ścisłych i technicznych dały znać o sobie zaraz po dokonaniu się transformacji ustrojowej. Na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku obserwowaliśmy na naszym Wydziale systematyczny spadek ilości studentów, pogłębiony dodatkowo również systematycznym spadkiem poziomu przygotowania matematyczno-przyrodniczego uczniów kończących szkoły średnie. Już wówczas władze dziekańskie i pracownicy naszego wydziału musieli podjąć decyzje przeciwdziałające tym niepożądanym tendencjom, których konsekwencją był nie tylko spadek poziomu edukacji naukowo-technicznych w szkołach średnich, ale także powiązane z tym obniżenie konkurencyjności polskiej gospodarki. Działania te doprowadziły do reformy programów nauczania na naszym wydziale, niestety wiążące się z obniżeniem poziomu matematyczno-teoretycznego naszych studentów, oraz do poszerzenia oferty naszych studiów tak, aby bardziej odpowiadała ona potrzebom społecznym i gospodarczym. Część z tych działań opisana jest poniżej. Sądzymy, że pozwoliło to powstrzymać spadek liczby studentów zainteresowanych studiami na naszym Wydziale. Dlatego uważamy, że do nadchodzących zmian demograficznych jesteśmy – jako Wydział – w miarę dobrze przygotowani.

Jeśli tak, to kto dokonywał tej analizy (np. władze jednostki, Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia, komisja lub komisje Rady jednostki, specjalnie powołany zespół ekspertów, inne)?

Władze dziekańskie, Komisja RW ds. Studenckich i Programu Studiów.

Czy w wyniku tej analizy zaplanowano konkretne działania zapobiegające negatywnym następstwom niżu demograficznego?

Zaplanowane i wdrożone działania to przede wszystkim: rozszerzenie oferty na kierunkach Fizyka i Astronomia, podział kierunków na tryby indywidualny i standardowy, otwarcie nowych kierunków studiów (Zastosowania Fizyki w Biologii i Medycynie, Inżynieria Nanostruktur, Energetyka i Chemia Jądrowa oraz Geofizyka w Geologii – od roku akad. 2014/15). Ponadto, Komisja RW ds. Studenckich i Programu Studiów na bieżąco dostosowuje programy nauczania do potrzeb kandydatów. Organizowane są kursy „START” (dwa tygodnie zajęć we wrześniu). Rozważane jest wprowadzenie obowiązkowych miesięcznych zajęć przygotowawczych dla wszystkich studentów.

1b. Doświadczenia jednostki w uznawaniu efektów uczenia się osiągniętych poza uczelnią

Zarówno w latach 90. ubiegłego wieku, jak i w ciągu ostatnich kilkunastu lat osoby posiadające już doświadczenie zawodowe podejmowały na UW studia zaoczne (ale także podyplomowe, a niekiedy dzienne), np. nauczyciele będący absolwentami filologii rosyjskiej podejmowali studia na kierunku filologia polska; pracownicy archiwów – studia na kierunku historia, specjalizacja archiwistyka itp.

Czy w jednostce zaliczano już doświadczenia zawodowe studentów na poczet przedmiotów/modułów programu studiów (dziennych, zaocznych, podyplomowych)?

Dotychczas na Wydziale Fizyki dotyczyło to tylko zajęć językowych, kursów BHP i praktyk zawodowych.

Jeśli tak, to prosimy o przedstawienie przeglądu dotychczasowych praktyk w tym zakresie – sięgający nawet lat 90. i uwzględniający doświadczenia prodziekanów ds. studenckich, dyrektorów ds. studenckich, kierowników studiów podyplomowych, kierowników studiów zaoczných.

2. Dobre praktyki w ocenianej dziedzinie (rozwiązania sprawdzone i godne upowszechnienia)

Jakie rozwiązania (procedury) spośród odnotowanych w punkcie 1b. sprawozdania można uznać za rozwiązania sprawdzone i godne upowszechnienia?

Uważamy, że godną upowszechnienia praktyką stosowaną na naszym Wydziale jest poszerzanie programów studiów oraz powiązanie ich z badaniami naukowymi u nas prowadzonymi (podkreślimy, badaniami naukowymi prowadzonymi w bardzo silnej konkurencji międzynarodowej, o czym świadczy publikowanie osiągnięć naukowych naszych pracowników i studentów w najlepszych czasopismach naukowych na świecie) oraz wdrażaniem ich w gospodarkę.

Bardzo duża część pracowników jak i absolwentów Wydziału Fizyki uważa, że naszych studentów „należy sobie wychować już od najmłodszych lat”. Z tego też względu angażują się Oni w pracę z dziećmi (czasami już w przedszkolach), młodzieżą ze szkół podstawowych i średnich. Wychodzimy z założenia, że do nauk matematyczno-przyrodniczych, a szczególnie do fizyki, należy młode pokolenie Polaków zachęcać już od jak najmłodszych lat. Temu służy działalność popularyzująca fizykę poprzez zajęcia dla uczniów gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych – corocznie w wykładach, warsztatach i innych zajęciach uczestniczy ponad 10 tys. uczniów. Godne podkreślenia jest wspieranie działań „Funduszu na Rzecz Dzieci”, w ramach którego corocznie organizowane są spotkania wyjątkowo uzdolnionej młodzieży z całej Polski z pracownikami naszego Wydziału. Z satysfakcją możemy stwierdzić, że wielu naszych młodych pracowników wywodzi się z tej grupy młodzieży. Dbając również o sprawy finansowe Wydział Fizyki zabiega o pozyskiwanie grantów na działalność promocyjną wśród młodzieży. Przykładem jest Europejski Grant „PhoQuS@UW”, którego głównym celem jest promocja osiągnięć naukowych naszego Wydziału w Zjednoczonej Europie oraz podnoszenie poziomu naszej pracy poprzez kontakty pracowników z kilkoma wiodącymi ośrodkami naukowymi w Europie, ale w którym przeznaczono również znaczne środki (ponad 100 000 EUR w okresie 3 lat) na promowanie naszego Wydziału i fizyki w mediach, współorganizowanie różnego rodzaju spotkań służących popularyzacji nauki (np. coroczne Warszawskie Festiwale Nauki), włączenie się w akcję „Dziewczyny do Ścisłych”, czy też organizowanie wykładów i seminariów dla uczniów klas przedmaturalnych oraz obozów naukowych dla uzdolnionych uczniów liceów w celu zachęcenia ich do wybrania kariery naukowej.

3. Szanse i zagrożenia (w kontekście przewidywanych skutków niżu demograficznego) wynikające z proponowanych przez MNiSzW rozwiązań prawnych

Przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 2013 r. projekt *Ustawy o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym* zawiera m.in. zapisy:

Art. 1 pkt 99:

„Art. 170f. Senat uczelni określa organizację potwierdzania efektów uczenia się, w tym:

- 1) zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się;
- 2) sposób powoływania i tryb działania komisji weryfikujących efekty uczenia się.

Art. 170g. 1. Efekty uczenia się mogą zostać potwierdzone:

- 1) osobie posiadającej świadectwo dojrzałości i co najmniej 5 lat doświadczenia zawodowego – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie;
- 2) osobie posiadającej tytuł zawodowy licencjata lub równorzędny i co najmniej 3 lata doświadczenia zawodowego po ukończeniu studiów pierwszego stopnia – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia drugiego stopnia;
- 3) osobie posiadającej tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny i co najmniej 2 lata doświadczenia zawodowego po ukończeniu studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na kolejny kierunek studiów pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie.

2. W przypadku absolwentów kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych oraz kolegiów pracowników służb społecznych przystępujących do potwierdzenia efektów uczenia się nie jest wymagane spełnienie warunku pięcioletniego doświadczenia zawodowego.
3. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia się można zaliczyć studentowi nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do danego programu kształcenia określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.
4. Liczba studentów na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, którzy zostali przyjęci na studia na podstawie najlepszych wyników uzyskanych w procesie potwierdzenia efektów uczenia się, nie może być większa niż 20% ogólnej liczby studentów na tym kierunku, poziomie i profilu kształcenia”.

Art. 42:

„Senaty uczelni są obowiązane, w terminie do dnia 30 czerwca 2014 r., podjąć uchwały w sprawach, o których mowa w art. 170f ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą”.

3a. Szanse

Jakie szanse dla jednostki – zdaniem władz jednostki i Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia – wynikają z proponowanych przez MNiSzW rozwiązań prawnych?

Proponowane rozwiązania mogą potencjalnie przynieść Wydziałowi dodatkowe środki finansowe uzyskane w wyniku wdrożenia procedury uznawania wykształcenia.

3b. Zagrożenia

Jakie zagrożenia dla jednostki – zdaniem władz jednostki i Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia – wynikają z proponowanych przez MNiSzW rozwiązań prawnych?

Dodatkowe obciążenie nauczycieli akademickich w ramach pensum. Trudności w faktycznej weryfikacji umiejętności kandydatów.

4. Załączniki (pomocne UZZJK w pracach nad sprawozdaniem z oceny własnej w skali całej uczelni).

Uwaga: załączniki nie będą publikowane wraz ze sprawozdaniem.

Sprawozdanie, opracowane przez Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia, zostało zaakceptowane przez Dziekana wydziału Fizyki w dniu 12 czerwca 2014r.

Podpis Dziekana wydziału

Podpis Przewodniczącego WZZJK